

Ю.О. Івахів (Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана, Україна)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ І МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність оцінювання елементів фінансової звітності підприємств за історичною (фактичною) собівартістю і справедливою вартістю. Акцентовано увагу на взаємозв'язку між базою оцінювання і якістю інформації, яка представлена у фінансовій звітності. Запропоновано можливі напрями і способи вирішення питань оцінювання.

Ключові слова: активи, елементи фінансової звітності, історична (фактична) собівартість, оцінка, справедлива вартість.

Табл. 2. Літ. 21.

Ю.О. Ивахив (Киевский национальный экономический
университет имени Вадима Гетьмана, Украина)

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ И МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОЛОЖЕНИЯ ОЦЕНИВАНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрена сущность оценки элементов финансовой отчетности предприятий по исторической (фактической) себестоимости и справедливой стоимости. Акцентировано внимание на взаимосвязи между базой оценки и качеством информации, которая представлена в финансовой отчетности. Предложены возможные направления и способы решения вопросов оценки.

Ключевые слова: активы, элементы финансовой отчетности, историческая (фактическая) себестоимость, оценка, справедливая стоимость.

Y.O. Ivakhiv (Kyiv National Economic University
of Vadym Hetman, Ukraine)

CONCEPTUAL GROUNDS AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ASSESING THE COMPONENTS OF ENTERPRISES' FINANCIAL STATEMENTS

The article considers the essence of assessing the components of the enterprises' financial statements by historical (actual) prime cost and fair value. Special attention is paid to the interrelationship between the grounds for assessment and the quality of information presented in the financial statements. Potential directions and ways of trouble-shooting in such assessment are offered.

Keywords: assets; elements of financial statements; historical (actual) prime cost; assessment; fair value.

Постановка проблеми. На даний час теорією обліку не вироблено єдиної методики оцінювання, прийнятної для представлення фінансового стану підприємства, визначення його прибутку і для належного інформаційного забезпечення процесу прийняття економічних рішень. Вибір базової оцінки об'єктів бухгалтерського обліку, зазначає Л. Ловінська, є методологічною основою визначення підходів і способів обчислення їх вартості, а отже, справляє вплив на зміст показників фінансової звітності [10]. При цьому він залежить від низки чинників, зокрема: момент оцінювання (дата визнання, списання чи скла-

дання звітності), мета оцінювання й економічні інтереси суб'єктів фінансового звітування.

Більше того, об'єктивність оцінювання – міф. «Це недосяжний ідеал, який передбачає 100% співпадання попиту і пропозиції, суджень укладачів і користувачів фінансової звітності, прогнозів і фактичних економічних явищ. Оцінка – результат застосування прийнятої облікової політики, технічних прийомів оцінювання і професійного судження, виходячи із наявних на момент оцінювання умов та очікувань стосовно невизначеностей у майбутньому» [14, 167]. Відтак, методика оцінювання елементів фінансової звітності є центральним питанням теорії обліку і практики фінансового звітування, а тому потребує додатково належного розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням бухгалтерської оцінки присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених: В. Бігнотт [15], Ю. Біонді [15], М. Бондар [3; 4], Л. Вороніна [5], С. Голов [6], Е. Гоннела [19], Л. Ловінська [8; 9], Н. Малуґа [10], Д. Панков [11], К. Рагот [15], Н. Урбан [13] та інших. Однак і досі невирішеною залишається проблема вибору оптимальної основи оцінювання об'єктів обліку та елементів фінансової звітності, що стоїть на заваді формуванню надійного і прозорого масиву релевантної інформації, на підставі якої учасники економічних відносин приймають економічні рішення.

Як зауважують провідні вчені-економісти, сучасна концепція бухгалтерської оцінки є синтезом теорії цінності (вартості) і теорії оцінювання (в основному нерухомого майна) [19]. Вона розвивалася протягом століть під впливом соціально-економічних процесів і змінювалася відповідно до потреб господарської практики. Свого часу науковці наголошували на різних основах проведення оцінювання (оцінки) об'єктів обліку. Одні відстоювали моністичний підхід (наприклад, оцінювання за міноювою вартістю), інші наполягали на використанні множинних основ залежно від умов та інформаційних запитів цільової аудиторії користувачів облікової інформації. Проте й до сьогодні не вироблено єдино правильної концепції оцінювання елементів фінансової звітності, яка б дозволяла вірно відображати доречну для користувачів інформацію. Ревні прихильники історичної (фактичної) собівартості як основи оцінювання наголошують на її об'єктивності і документальному підтвердженні. Натомість численні опоненти називають історичну (фактичну) собівартість застарілою для прийняття рішень, зорієнтованих на майбутнє.

В останні роки очевидним стає домінування фінансової теорії над теорією обліку, що неодноразово підкреслюється провідними вченими на сторінках наукових видань, на науково-практичних конференціях тощо [15; 18].

Сучасна фінансова теорія наклала суттєвий відбиток на теорію і практику ведення обліку й складання фінансової звітності. Вона модифікувала засадничі облікові принципи, надавши їм дещо іншого значення і певного динамізму. Концепція теперішньої вартості і прийоми фінансової математики було перенесено і застосовано до методики оцінювання. Певна річ, з одного боку, це розширило інформаційний масив, генерований системою обліку, але з іншого – негативно позначилось на такій важливій для користувачів якійсь характеристикі, як вірне відображення фактів господарського життя у фінансовій звітності.

ті. Дисконтування очікуваних у майбутньому грошових потоків є елементом прогнозування зі значним ступенем невизначеності. Крім того, вибір дисконтної ставки прямо впливає на результативну суму, яка має бути записана на рахунках обліку і представлена у фінансовій звітності. Це привнесло ще більше суб'єктивізму у практику фінансового звітування. Більше того, помірний лібералізм в оцінюванні, закріплений обліковими стандартами, є чинником ризику прийняти неправильні рішення і зазнати значних фінансових втрат.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування концептуальних основ і методичних положень належного оцінювання елементів фінансової звітності підприємств відповідно до сучасних економічних процесів та інформаційних потреб учасників економічних відносин.

Основні результати дослідження. Консервативні історичні оцінки зазнають змін під впливом взаємодії ринкових попиту і пропозиції. Підприємство вже не розглядається як первинна ланка господарського механізму, воно тепер виступає не лише активним суб'єктом на ринку в ролі покупця чи продавця товарів і послуг, але й безпосередньо задіяне в процесі ринкового ціноутворення. Так, сучасній ринковій ситуації притаманний спіралеподібний характер розвитку: елементи фінансової звітності оцінюються за поточними ринковими цінами, що має суттєвий вплив на вартість підприємства, тобто на курс його акцій. Динаміка останнього, у свою чергу, формує ринкові настрої і ціни на активи й зобов'язання, які представлені для продажу. На основі таких цін проводиться оцінювання статей фінансової звітності тощо.

Відповідно до чинної методики, оцінювання елементів фінансової звітності здійснюється за різними видами вартості. При цьому пріоритетною вважається історична (фактична) собівартість, тобто на основі витрат, пов'язаних із виробництвом і придбанням активів. Це задекларовано як принцип ведення обліку й складання фінансової звітності у національних П(С)БО [12] й Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

Концептуальною основою міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [16] передбачено оцінювання за кількома видами вартості, а саме: історичною собівартістю, поточною собівартістю, вартістю реалізації (погашення) і теперішньою вартістю (табл. 1). При цьому основою оцінювання, яку найчастіше приймають суб'єкти господарювання для складання фінансових звітів за МСФЗ, має бути історична собівартість, що часто комбінується з іншими основами.

Аналізуючи визначення видів вартості, які передбачені П(С)БО (а їх, до речі, нами нараховано аж 29, наприклад, чиста реалізаційна вартість, ліквідаційна вартість, внутрішня вартість тощо), можна зробити висновок, що вони всі мають конкретний своєрідний зміст, логічне навантаження й певне призначення. Поряд з тим, між ними немає чіткого й послідовного взаємозв'язку. А це стоїть на заваді адекватному розумінню та належному їх застосуванню як основ оцінювання елементів фінансової звітності для вірного відображення доречної для користувачів інформації.

Вчені звертають увагу на те, що облік за історичною (фактичною) собівартістю не відповідає реаліям, сучасним тенденціям ринкової економіки, інформаційним вимогам та очікуванням користувачів. Тому останнім часом значно-

го поширення набуло оцінювання за справедливою вартістю (fair value), що має як палких прихильників [7, 19], так і противників [11].

Таблиця 1. Основи оцінювання у МСФЗ [16]

Вид основи оцінювання	Характеристика
Історична собівартість (Historical cost)	Активи відображаються за сумою сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів або за справедливою вартістю компенсації, виданої, щоб їх придбати, на момент їх придбання. Зобов'язання відображаються за сумою надходжень, отриманих в обмін на зобов'язання, або, за деяких інших обставин (наприклад, податків на прибуток), за сумами грошових коштів чи їх еквівалентів, пр, як очікується, будуть сплачені з метою погашення зобов'язання в ході звичайної діяльності.
Поточна собівартість (Current cost)	Активи відображаються за сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка була б сплачена в разі придбання такого самого або еквівалентного активу на поточний момент. Зобов'язання відображаються за недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка була б необхідна для погашення зобов'язання на поточний момент.
Вартість реалізації (погашення) (Realisable (settlement) value)	Активи відображаються за сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яку можна було б отримати на поточний момент шляхом продажу активу в ході звичайної реалізації. Зобов'язання відображаються за вартістю їх погашення, тобто за недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань у ході звичайної діяльності.
Теперішня вартість (Present value)	Активи відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутніх чистих надходжень грошових коштів, пр їх як очікується, має генерувати об'єкт під час звичайної діяльності суб'єкта господарювання. Зобов'язання відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутнього чистого вибуття грошових коштів, які, як очікується, будуть необхідні для погашення зобов'язань у ході звичайної діяльності.

Фінансові теоретики і практики відстоюють облік за поточними цінами як найбільш доречний. У сучасній обліковій методології чільне місце займає справедлива вартість, незважаючи на задекларований принцип історичної (фактичної) собівартості. Її трактування є вкрай невиразним і розмитим, а виклад методики її застосування в облікових стандартах досить непослідовний. Однак очевидно, що на думку розробників стандартів, зокрема МСФЗ, саме справедлива вартість є надійною основою оцінювання, що буде домінувати найближчим часом. Підтвердженням цьому є опублікований 12 травня 2011 р. новий МСФЗ 13 «Оцінка за справедливою вартістю» [20].

Згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання бізнесу», справедлива вартість – це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [12]. Первісно це визначення дано у МСФЗ [21], однак введення МСФЗ 13 передбачає його заміну. Відтепер у міжнародних стандартах під справедливою вартістю треба розуміти ціну, яку було б досягнуто, щоб продати актив, або яка була б сплачена, щоб передати зобов'язання, у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінювання [20].

Справедливу вартість характеризують як спосіб достовірного визначення реальної вартості наявного капіталу. Як зазначає С. Голов, на противагу статичним оцінкам, вона має переваги, бо не залежить від дати й витрат, пов'язаних із виникненням зобов'язання і придбання активів, намірів конкретного підприємства щодо їх розміщення [6, 4]. На думку Л. Вороніної, метою спра-

ведливої вартості є з'ясування ціни обміну активу чи зобов'язання за відсутності реальної операції [5, 23].

Слід зазначити, що справедлива вартість – це якісна характеристика процесу встановлення вартості, тобто оцінювання. Для її досягнення передбачено низку умов, наявність яких дозволяє неупереджено, на основі збалансування інтересів учасників угоди визначити мінові пропорції щодо певного об'єкта, а відтак, і суми доходів та витрат, пов'язаних із його отриманням чи передачею.

Як зауважують М. Бондар [4, 169], С. Голов [6, 3] та інші вчені [2, 111], визначення справедливої вартості – це одна з найбільш суперечливих проблем у бухгалтерському обліку, оскільки МСФЗ та П(С)БО містять лише загальні орієнтири щодо справедливої вартості відповідних активів і зобов'язань. Це формує умови для креативності щодо реальних та облікових оцінок, дозволяє легально маніпулювати даними обліку й звітності. Більше того, деякі фахівці-обліковці констатують, що нечіткість методики оцінювання за справедливою вартістю є однією з причин світової фінансової кризи у 2007–2009 рр. [11, 38; 15; 17].

Вважається, що справедлива вартість «інституціоналізується винятково під дією ринкових механізмів» [11, 34], а тому будь-які різкі, радикальні зміни ринкових індикаторів (ціни на ресурси, облікові ставки, курси акцій і валют) віддаляють інформацію фінансової звітності від документально підтверджених даних первинного й зведеного обліку, негативно позначаються на якості інформаційного забезпечення суб'єктів економічних відносин, на їхніх рішеннях і діях.

На перший погляд, оцінка за історичною (фактичною) собівартістю з її подальшою амортизацією і оцінка за справедливою вартістю – діаметрально протилежні концепції. Їхніми основами є теорії динамічного і статичного Балансу відповідно. Однак з тексту облікових стандартів стає зрозумілим, що названі підходи формують основу сучасної системи оцінювання, а відтак, і розкриття інформації, яка передбачає множинність основ оцінювання, застосовуваних, як правило, у комбінації, причому таке поєднання відбувається протягом усього інтервалу (періоду) перебування об'єкта оцінювання на обліку.

Варто зауважити, що сучасна синтезована концепція оцінювання уможливорює відносно гнучкий перехід оцінювання від однієї основи до іншої. Тобто при первісному визнанні історична (фактична) собівартість може бути справедливою вартістю. Переоцінюючи актив на дату складання балансу, замість справедливої вартості можна за основу оцінювання взяти чисту вартість реалізації.

Суттєва проблема криється в основоположних припущеннях і методиках обчислення грошових сум, які б адекватно відображали ключові показники фінансової звітності, що становлять найбільший інтерес для користувачів.

В обліку таки слід розрізнити поняття «вартість» і «цінність». Перше з них є витратами, пов'язаними із набуттям активу, а друге доречно використовувати для позначення суми економічних вигод, які, як очікується, будуть отримані від використання такого активу, в тому числі й у результаті його продажу. Таким чином, цінність виступатиме як грошовий вираз корисності певного

активу для суб'єкта господарювання. Таку пропозицію можна аргументувати самим визначенням справедливої вартості (цінності). Так, для її встановлення необхідно принаймні інсценувати акт продажу активу за умов рівності, поінформованості й зацікавленості учасників такої гіпотетичної (імітованої) операції. Тобто справедлива вартість (цінність) виражає суму грошових коштів, які можуть бути отримані від активу шляхом його реалізації на суто комерційних (ринкових) засадах.

Слід зауважити, що в обліку за історичною (фактичною) собівартістю відображається та сума грошових коштів, яка була витрачена для придбання активу. На противагу цьому, в обліку за справедливою вартістю (цінністю) на основі поточних ринкових цін чи з урахуванням очікуваних грошових потоків у майбутньому показується цінність активу, сума грошових коштів чи інших економічних вигод, які можна отримати від його використання у звичайній господарській діяльності підприємства за даних умов, а також у випадку його реалізації (відчуженні за певну плату). Щодо зобов'язань, то їхня оцінка за справедливою вартістю або теперішньою вартістю дисконтованих грошових потоків показує ймовірну цінність, яку підприємство втратить у випадку погашення зобов'язання за визначених умов та очікуваних подій і невизначеностей у майбутньому.

Враховуючи основні положення концепції справедливої вартості, очевидно, що справедливо оцінити актив, для якого немає активного ринку і який керівництво підприємства не має наміру продавати, неможливо, оскільки імітація договірної угоди, тобто купівлі/продажу, є суб'єктивною. У такий спосіб не дотримується умова наявності двох або більше зацікавлених, обізнаних і незалежних сторін угоди. При цьому керівництво самостійно й одноосібно приймає рішення на основі суджень про очікувані майбутні грошові потоки, події, інші суттєві невизначеності у майбутньому.

У табл. 2 наведено порівняльну характеристику оцінки за історичною (фактичною) собівартістю і за справедливою вартістю.

Результати дослідження методики і практики ведення обліку й формування показників фінансової звітності на вітчизняних промислових підприємствах свідчать, що справедлива вартість як основа оцінювання елементів фінансової звітності практично не застосовується в Україні. При цьому є всі підстави стверджувати, що справедлива вартість на дату первісного визнання не суперечить принципу історичної (фактичної) собівартості, але на дату складання фінансової звітності за умови проведення переоцінювання деяких статей Балансу її застосування породжує методологічний конфлікт, який розвивається і поглиблюється аж до моменту списання конкретного об'єкта з Балансу, вартість якого попередньо була доведена до справедливої. При цьому суттєво змінюються статті доходів і витрат та власного капіталу. Крім того, штучно збільшується або зменшується показник фінансового результату незалежно від ефективності господарської діяльності підприємства. Він може зазнавати значних коливань в умовах ринкової нестабільності. Як зазначає відомий інвестор У. Баффет, результати переоцінки є пасивним прибутком або збитком... Вони в основному визначаються зовнішніми, ринковими чинниками, а тому включати їх до кінцевих фінансових результатів підприємства недоречно [14, 167].

Таблиця 2. Порівняння концептуальних основ облікової оцінки, авторська розробка

Параметри	Історична (фактична) собівартість	Справедлива вартість
Основа визначення, компоненти	Витрати на придбання (створення) об'єкта, які погоджуються між конкретними учасниками договірних відносин	Ціни активного ринку встановлюються внаслідок взаємодії попиту і пропозиції. Останні становлять у сукупності учасників ринку, незалежних, обізнаних і зацікавлених у проведенні операції
Умови встановлення	Операції обміну обов'язково відбуваються	Операції обміну, як правило, є гіпотетичними. Їх інсценізують лише з метою визначення вартості об'єкта на момент оцінювання
Основоположна концепція	Динамічний підхід до оцінювання активів і зобов'язань на певну дату	Статичний підхід до оцінювання активів і зобов'язань на певну дату
Зв'язок з економічним середовищем	Зв'язок з господарською діяльністю підприємства	Зв'язок з ринковими процесами, макроекономічною ситуацією
Передбачуваність	Прогнозовані зміни за обраною схемою амортизації чи погашення	Невизначеність зміни вартості (оцінки) в майбутньому
Ступінь об'єктивності	Піддається маніпулюванню з боку керівництва підприємства, переважно суб'єктивна	Об'єктивна про до дій керівництва підприємства за умов наявності активного ринку для активу чи зобов'язання, що оцінюється. В інших випадках – базується на професійному судженні, а тому є суб'єктивною
Підтверджуваність і перевіряність (вірність відображення заснована на:)	Підтверджується документально, базується на основі юридично оформлених угод, первинних облікових документів (рахунки, калькуляції, розрахунки тощо)	Важко перевіряється і підтверджується. Є менш надійною, оскільки базується на інформації ринку, що є мінливою, а також припущеннях і професійному судженні керівництва підприємства
Ступінь доречності для користувачів фінансової звітності	Встановлюється користувачем особисто	Встановлюється користувачем особисто

Ефективне використання справедливої вартості можливе лише для фінансової звітності, яка складається і подається в режимі on-line. Ця методика не підходить для промислових підприємств і наразі може бути застосована хіба що до обліку й звітності банківських, інших установ, які щодня закривають балансові рахунки і рахунки фінансових результатів для формування поточної фінансової звітності за підсумками операційного дня. Крім того, необгрунтовано і вкрай небезпечно покладатися на такі фінансові принципи, як справедлива вартість, для оцінювання елементів фінансової звітності, оскільки ці принципи підпорядковані гіпотезі ефективного ринку (efficient market hypothesis), яка останнім часом гостро критикується провідними економістами світу.

Висновки. Отже, доцільно чітко розмежувати активи і зобов'язання (об'єкти обліку при їх оцінюванні) за ступенем їхнього зв'язку з ринком на: ринкові високорельовані, ринкові низькорельовані, некорельовані з ринком. Перші необхідно оцінювати за справедливою вартістю, другі – залежно від ситуації, а треті – на основі історичної (фактичної) собівартості із нарахуванням

амортизації або застосуванням інших відомих методів й основ оцінювання, наприклад, створення резервів сумнівних боргів, переоцінювання запасів за найменшою з двох вартостей тощо. Більше того, залежно від умов і підстав встановлення оцінки можна виокремити операційні та позаопераційні оцінки. Операційна оцінка визначається за результатами дійсної угоди між сторонами чи в ході реальної господарської операції підприємства, а позаопераційна – на основі застосування суто технічних і фінансових розрахунків, вона одноосібно встановлюється обліковим працівником чи менеджером з певною метою і не завжди є економічно обґрунтованою. Такий підхід дозволить чіткіше структурувати інформацію у фінансовій звітності і належним чином відобразити дійсні результати господарської діяльності підприємства.

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 №996–XIV зі змінами і доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.
2. Боди З., Мертон Р. Финансы: Учеб. пособие / Пер. с англ. – М.: Вильямс, 2008. – 592 с.
3. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 256 с.
4. Бондар М.І. Оцінка та оцінювання в бухгалтерському обліку // Фінанси, облік і аудит.– 2009.– Вип. 13. – С. 169–177.
5. Воронина Л.А., Москвичева Э.В. Понятие бухгалтерских оценок и их развитие // Международный бухгалтерский учет.– 2006.– №12.– С. 22–26.
6. Голов С. Справедлива вартість та її місце в системі оцінок бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит.– 2007.– №4. – С. 3–17.
7. Євтух О.Т. Теорія вартості через призму фінансів // Фінанси України.– 2005.– №11. – С. 7–20.
8. Ловінська Л.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: Монографія. – К.: КНЕУ, 2006. – 256 с.
9. Ловінська Л.Г. Оцінка в сучасній системі бухгалтерського обліку підприємств України: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.09 / Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. – К., 2007. – 29 с.
10. Малюга Н.М. Оцінка в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи (на прикладі підприємств Житомирської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Ін-т аграр. економіки УААН. – К., 1999. – 20 с.
11. Панков Д.А. Финансовый кризис и бухгалтерский учет: взгляд Беларуси // Проблемы теории та методологии бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.– 2009.– Вип. 1. – С. 31–48.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1–34 // zakon1.rada.gov.ua.
13. Урбан Н.М. Методика та організація оцінки активів в обліку і аудиті: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Терноп. акад. нар. госп-ва. – Тернопіль, 2004. – 20 с.
14. Хагстром Р. Уоррен Баффет: как 5 долларов превратит в 5 миллиардов. Стратегия и тактика великого инвестора / Пер. с англ. Н.Г. Яцюк; Под ред. к.э.н. В.А. Кравченко. – М.: Эксмо, 2007. – 304 с.
15. Bignon, V., Biondi, Y., Ragot, X. (New preface of the text commented by Richard Barker, 2009). An Economic Analysis of Fair Value. Accounting as a Vector of Crisis. Prisme, August, N15 // papers.ssrn.com.
16. Conceptual framework for financial reporting (2010) // www.ifrs.org.
17. Conference On Financial Reporting In a Changing World (Brussels, 7–8 May, 2009) // ec.europa.eu.
18. Cunningham, L.A. (2005). Finance Theory and Accounting Fraud: Fantastic Futures Versus Conservative Histories. Buffalo Law Review, Research Paper 78, August 3 // ssrn.com.
19. Gonnella, E. (2010). The Problem of Financial Accounting Measurements in Italian Accounting Thought between the 19th and the 20th Century From "Exchange Value" to "Historical Cost". Paper presented at the 15emes Journyes d'Histoire de la Comptabilite et du Management CREFIGE, Universite Paris-Dauphine 24–26 Mars // ssrn.com.
20. IFRS 13 "Fair value measurement" / IAS Plus. Summaries of IFRS // www.iasplus.com.
21. International Financial Reporting Standards // www.ifrs.org.